

Nr.: 2023 04 en datum ontvangst: 25 juni 2023

Keuze:

Aan het dagelijks bestuur van Waterschap Vechtstromen

Onderwerp: wateraanvoer Twentekanaal

Ondergetekende stelt het dagelijks bestuur van waterschap Vechtstromen de volgende vragen:

1. Klopt het dat deze maatregel slechts één keer eerder is toegepast, namelijk in de zomer van 2022?
2. Gezien de klimaatverandering en de bijbehorende scenario's; had deze maatregel dan niet eerder voorzien en voorbereid kunnen worden?
3. Wat is de oorzaak dat er begin mei nog geen enkele sprake was van een watertekort en dat een maand later deze uitzonderlijke situatie is ontstaan?
4. We hebben gezien dat er veel water in het voorjaar is afgevoerd. Waarom is er pas medio juni gestart met het bufferen van water?
5. Wat zijn de kosten van de genoemde TPI's voor Vechtstromen?
6. Wie dragen deze kosten en hoe worden deze kosten verdeeld?
7. Deelt u onze visie dat deze noodgreep een lapmiddel is en dat we op zoek moeten naar structurele oplossingen voor perioden van langdurige droogte?
8. Heeft u in dat kader ook kennis genomen van de ingezonden brief in de Volkskrant van 20 juni jl. door Gé van den Eertwegh en Gerrit Hiemstra? (Als bijlage toegevoegd)
9. Deelt u het volgende uitgangspunt van deze experts: In de eerste plaats moeten we ervoor zorgen dat meer regenwater ons grondwater aanvult dan nu het geval is. Dat grondwater moet zo lang mogelijk blijven en niet in sloten en beken belanden: dan zijn we het kwijt. Dat betekent dat minder water moet worden afgevoerd, zodat de grondwaterstanden structureel omhoog gaan én blijven. Dit betekent automatisch dat we moeten accepteren dat de risico's op wateroverlast groter worden. Het landgebruik kunnen we hierop aanpassen om eventuele schade te beperken. Hogere grondwaterstanden zorgen er ook voor dat het diepe grondwatersysteem beter en langer wordt aangevuld. Minder grondwater oppompen tijdens droogte helpt direct: wat je niet uit het grondwater haalt, dat blijft erin. Water oppompen uit oppervlaktewater kan direct leiden tot droogval van beken, een verbod hierop bij naderende droogte helpt meteen voor het watersysteem.

Toelichting:

Op 16 juni lazen we het bericht dat, vanwege het lage waterpeil in de IJssel, een deel van, en mogelijk alle, reguliere pompen bij Eefde zullen uitvallen. Om te voorkomen dat het peil in het Twentekanaal te ver zakt worden tijdelijke pompinstallaties geplaatst (TPI's). Een uitzonderlijke maatregel.

Ik wens graag schriftelijk antwoord

Naam / namen indiener(s)

Hugo Tromp, ChristenUnie (m.m.v. fractieondersteuner Wouter Bloemberg)

BEANTWOORDING

Aan: de heer W.H. Tromp, ChristenUnie
Cc: algemeen bestuur waterschap Vechtstromen

Van: dagelijks bestuur waterschap Vechtstromen (portefeuillehouder G.H.J. Aveskamp)

Datum: 24 juli 2023

Betreft: beantwoording schriftelijke vraag AB (ex art 40 RvO)

Onderwerp: Wateraanvoer Twentekanaal

Vraag

1. Klopt het dat deze maatregel slechts één keer eerder is toegepast, namelijk in de zomer van 2022?

Antwoord

Nee. In de jaren 2018, 2019, 2020 en 2022 zijn eveneens tijdelijke pompinstallaties geplaatst om voldoende water vanuit de IJssel op de Twentekanaal te pompen. Deze maatregel is genomen om in de watervraag te kunnen voorzien, aangezien (een deel van) de permanente pompen uitgezet moesten worden vanwege een te lage rivierstand op de IJssel. De tijdelijke pompinstallaties vangen daarmee het (capaciteits)verlies op van de uitgevallen permanente pompen.

Vraag

2. Gezien de klimaatverandering en de bijbehorende scenario's; had deze maatregel dan niet eerder voorzien en voorbereid kunnen worden?

Antwoord

De inzet van de tijdelijke pompinstallaties -daar waar in uw toelichting naar wordt verwezen- is na het droogtejaar 2018 met een zogeheten inzetprotocol onderdeel gemaakt van het Waterakkoord Twentekanaal & Overijsselse Vecht. Met het inzetprotocol zijn afspraken gemaakt over de inzet en financiering van twee sets van tijdelijke pompinstallaties. Daarmee is inzet van deze maatregel voorzien en heeft beleidsmatige voorbereiding plaatsgevonden. De operationele voorbereiding en uitvoering (monitoring van de waterstand op de IJssel, signalering van mogelijke inzet, afstemming tussen de partners in het waterakkoord, contact met de aannemer(s) voor plaatsing, enzovoort) vindt plaats door Rijkswaterstaat Oost-Nederland.

Vraag

3. Wat is de oorzaak dat er begin mei nog geen enkele sprake was van een watertekort en dat een maand later deze uitzonderlijke situatie is ontstaan?

Antwoord

Tot begin mei heeft het bovengemiddeld veel geregend in het beheergebied van Vechtstromen. De maand april is landelijk gezien zelfs de natste aprilmaand sinds 1998. Deze natte periode werd opgevolgd door uitzonderlijke droogte in Noordwest-Europa. Deze droogte in het stroomgebied van de Rijn heeft lage rivierstanden tot gevolg, waardoor de noodzaak voor tijdelijke pompinstallaties bij Sluis Eefde ontstaat.

Vraag

4. We hebben gezien dat er veel water in het voorjaar is afgevoerd. Waarom is er pas medio juni gestart met het bufferen van water?

Antwoord

In de winter en in het voorjaar is zoveel water als mogelijk vastgehouden. Gedurende de winter hebben veel van onze kunstwerken (stuwen, gemalen, enzovoort) op een hoger peil (zomerpeil) gestuurd. Echter kan door water vasthouden in de winterperiode en het vroege voorjaar ook wateroverlast en vernatting ontstaan. Waterschap Vechtstromen streeft daarom naar maatwerk, waarbij wordt ingespeeld op de actuele situatie ter plaatse.

Vraag

5. Wat zijn de kosten van de genoemde TPI's voor Vechtstromen?

Antwoord

De kosten van de genoemde tijdelijke pompinstallaties voor het aanvoerseizoen 2023 zijn nog niet bekend. Deze kosten worden namelijk bepaald door de waterverdeling tussen de partners in het betreffende waterakkoord. Deze waterverdeling kan na het aanvoerseizoen worden bepaald op basis van de werkelijk ingelaten hoeveelheden per partner in het waterakkoord. De waterverdeling vermenigvuldigd met 1) het installeren en de huurkosten van pompen en aggregaten, 2) het beheer en onderhoud, 3) de kosten voor de montage en demontage en 4) de kosten voor het transport van de TPI's resulteert in de afrekening. Rijkswaterstaat Oost-Nederland streeft ernaar om de rekening voor de inzet van de tijdelijke pompinstallaties in het tweede kwartaal van het daaropvolgende jaar voor te leggen. Het bestuur wordt bij de bestuurlijke voortgangsrapportage (BVR) over de werkelijke kosten geïnformeerd.

Vraag

6. Wie dragen deze kosten en hoe worden deze kosten verdeeld?

Antwoord

De kosten van de tijdelijke pompinstallaties worden gedragen door de partners binnen het Waterakkoord Twentekanal en Overijsselse Vecht. Dit zijn Rijkswaterstaat Oost-Nederland, provincie Overijssel, provincie Drenthe, waterschap Rijn en IJssel, waterschap Drents Overijsselse Delta en waterschap Vechtstromen.

Bij verevening van de kosten van de inzet van de tijdelijke pompinstallaties wordt uitgegaan van hetzelfde grondbeginsel als in het Waterakkoord Twentekanal en Overijsselse Vecht. Concreet betekent dit naar evenredigheid van de ingelaten waterhoeveelheden die bij Sluis Eefde worden opgepompt (zie ook beantwoording vraag 5).

Vraag

7. Deelt u onze visie dat deze noodgreep een lapmiddel is en dat we op zoek moeten naar structurele oplossingen voor perioden van langdurige droogte?

Antwoord

Na het plaatsen van de tijdelijke pompinstallaties in 2018 is de verkennende studie '*Robuuste wateraanvoer naar de Twentekanal*' uitgevoerd. In deze verkenning is beoordeeld hoe de tijdelijke pompinstallaties vervangen kunnen worden door een structurele en robuuste wateraanvoer van de IJssel naar de Twentekanal. Vanuit dit perspectief delen wij dan ook uw visie dat een structurele en robuuste oplossing wenselijk is. Daarnaast worden tal van projecten uitgevoerd om minder afhankelijk te worden van wateraanvoer. Hierbij dient opgemerkt te worden dat dit een langdurig proces betreft, waarvan de effecten niet onmiddellijk worden waargenomen.

Vraag

8. Heeft u in dat kader ook kennis genomen van de ingezonden brief in de Volkskrant van 20 juni jl. door Gé van den Eertwegh en Gerrit Hiemstra? (Als bijlage toegevoegd)

Antwoord

Ja, van deze ingezonden brief is kennisgenomen.

Vraag

9. Deelt u het volgende uitgangspunt van deze experts: In de eerste plaats moeten we ervoor zorgen dat meer regenwater ons grondwater aanvult dan nu het geval is. Dat grondwater moet zo lang mogelijk blijven en niet in sloten en beken belanden: dan zijn we het kwijt. Dat betekent dat minder water moet worden afgevoerd, zodat de grondwaterstanden structureel omhoog gaan én blijven. Dit betekent automatisch dat we moeten accepteren dat de risico's op wateroverlast groter worden. Het landgebruik kunnen we hierop aanpassen om eventuele schade te beperken. Hogere grondwaterstanden zorgen er ook voor dat het diepe grondwatersysteem beter en langer wordt aangevuld. Minder grondwater oppompen tijdens droogte helpt direct: wat je niet uit het grondwater haalt, dat blijft erin. Water oppompen uit oppervlaktewater kan direct leiden tot droogval van beken, een verbod hierop bij naderende droogte helpt meteen voor het watersysteem.

Antwoord

In de Watervisie 2050 is opgenomen dat het grootste en meest geschikte reservoir om water in te bergen de bodem is. Daarmee delen wij het uitgangspunt dat meer neerslag ons grondwater dient aan te vullen dan nu het geval is en dat minder water afgevoerd dient te worden. De gevolgtrekking met betrekking tot risico's op wateroverlast, landgebruik en oppompen van (grond)water ondersteunen wij niet zondermeer. Ons beheergebied en daarmee de watersysteemwerking is dusdanig verschillend, dat dergelijke algemene gevolgtrekkingen hier geen recht aan doen en een zorgvuldige beoordeling op doelmatigheid vereist is.

Om rekening te houden met de werking van het (grond)watersysteem, maakt Vechtstromen bijvoorbeeld gebruik van een beregeningsregeling. Met deze regeling willen wij lage waterafvoeren en/of het droogvallen van waterlopen voorkomen. Daarnaast willen wij -daar waar het kan- de mogelijkheden bieden voor beregening (*'onttrekken waar het kan, beschermen waar het moet'*). Deze regeling geeft aan dat beregend mag worden, tenzij:

- de afvoer in het betreffende oppervlaktewater stilvalt. Wanneer de eerstvolgende stuw niet meer overloopt, mag niet worden beregend uit oppervlaktewater.
- een permanent beregeningsverbod geldt. Dit zijn wateren (en gebieden) die zo kwetsbaar zijn, dat het onttrekken van water tot onherstelbare schade leidt, denk aan kwetsbare, grondwaterafhankelijke natuurgebieden en waardevolle kleine wateren.
- geen aanvullend beregeningsverbod is afgekondigd. De beregeningsregeling biedt de mogelijkheid om bij bijzondere omstandigheden (zoals extreme droogte of bij calamiteiten) een apart verbod af te kondigen.

Afgelopen jaren doen zich uiteenlopende vraagstukken rond grondwater voor, bijvoorbeeld over grondwatervoorraad, bodemdaling, grondwaterkwaliteit, grondwateronttrekking en drainage. Hierdoor bestaat de behoefte voor een integrale beschouwing van grondwater, waarbij de onderlinge samenhang wordt erkend en in evenwicht wordt gebracht om robuust grondwaterbeheer te bevorderen. Dit wordt uitgewerkt in de grondwatervisie (zoals beschreven in het bestuursakkoord). Na de zomer wordt u geïnformeerd en geraadpleegd over de ontwikkelingen met betrekking tot de grondwatervisie.